

Национални програм није само буквално парче исписане хатије, него и досегнуто друштвено стање у коме се, поред политичких нијанси и разлика, спроводи уједначена државна и национална политика, којом се штите сви грађани једне земље.

Шта подразумевате под националним програмом?

Кованица национални програм често не претпоставља строгу дефиницију већ само расплинуте наговештаје о ономе што би могло да буде најбоље државу и народ. Већина људи, међутим, више осећа него што тачно и детаљно зна који то збир добара највише иде у њихову корист. То је помало и очекивано, јер су лични интереси ближи и јаснији од оних општих који каткад знају да се изгубе у индивидуалном егоизму. Тешко да се од овдашњих тајкуна може очекивати уважавање националних интереса, када су они заљубљени једино у оплодњу сопственог капитала. Њима се нација привиђа искључиво кроз лични интерес. Ипак, од како су настале модерне нације расправља се о програмима по којима би се оне развијале и на основу кога би се штитили витални национални интереси. Национални програм, дакле, подразумева постојање зреле нације којој је програм потребан и која је способна да га изнедри и спроведе. Збуњени народи и пометене националне заједнице често нису способни да разумеју сопствени положај у простору и времену и досегну ниво националног програма који би обухватио политичке, геополитичке, правне, економске, културне, верско-црквене и друге интересе.

Шта све треба да садржи национални програм?

Пре свега, треба да садржи истиниту, а не лажну слику стања народа и државе, како би се што реалније указало на перспективе опстанка и развоја у будућности. Национални програм треба, такође, да садржи битне и споредне циљеве, назначене области примене, технолошка, медијска и финансијска средства за остварење, поступке и захвате, као и временски план у краткорочном, средњорочном и дугорочном виду. Најважније је, међутим, прагматично одредити људске ресурсе, односно, носиоце спровођења националног програма, како међу институцијама система, тако и међу истакнутим групама и појединцима. Набројани су само формални услови националног програма, који би, наравно, требало да испуне суштинске замисли из различитих сфера живота. Национални програм, иначе, попуњава простор између далекосежне визије на нивоу велике националне стратегије, и тактичких и оперативних остварења која теже бољитку у свакодневници.

Да ли Србија има национални програм?

Није да нема, али изгледа као да нема. У ствари, има га у непотпуном, фрагментарном и некохерентном облику. За све нам је, као и увек, крива рђава историја. У паници сецесионог међувремена (1987-2008) аритмично се трагало за најбољим одређењима српских националних интереса. Тако је, рецимо, већ током 1986. године скициран Меморандум САНУ-а, а априла 1994. одржан и први Конгрес српских интелектуалаца.

Елементе националног програма у својим радовима дали су академици, историчари, филозофи, књижевници, уметници. Треба их поменути : Добрица Ћосић, Михајло Марковић, Љубомир Тадић, Миодраг Јовичић, Михаило Ђурић, Коста Михаиловић, Чедомир Попов, Коста Чавошки, Светозар Стојановић, Владо Стругар, Веселин Ђуретић, Матија Бећковић, Емир Кустурцица. Уз њих су, такође, у мозаичном састављању националног програма учествовали и истакнути политичари. Ваља поменути и тадашње партијске и државне лидере: Ивицу Стамболића, Слободана Милошевића, Вука Драшковића, Јована Рашковића, Радована Караџића, Војислава Шешеља, Зорана Ђинђића, Војослава Коштуницу... Сви они, ма колико били различитих политичких оријентација, настојали су да осмисле националне циљеве. Ти напори нису осведочени само у лидерским наступима, него и у програмима највећих политичких странака у Србији. Ипак, ни у једном часу није се допрло до националног програма који би био општеприхваћен.

Због чега нема општеприхваћеног националног програма?

Непостојање изричитог националног програма у Србији вишеструко је узроковано. Оно који верују у демократски капацитет националне државе, жуде да се национални програм донесе. Други, пак, болесно равнодушни према свим аспектима националног феномена мисле да је добро што Србија нема националну стратегију. Једни и други су, евидентно је, у спору. Најзначајнији чинилац је самоуништавајућа идеологија свађалаштва. Набуситост и прзничавост, као деструктивна обележја колективног темперамента и националног менталитета, нису солидан основ политичке културе. Политички плурализам у Србији, као и свугде, претпоставља вишепартизам и разлике у идејама. Али, поделе које раздиру и умарају и Србију сежу у дубље историјске слојеве националног бића. Реч је о болним, често и несхватљивим унутарсрпским подвајањима на две стране, које се тичу карактера српске политике и имају прозападно или происточно геополитичко порекло. Сетимо се само Карађорђа и Милоша, карађорђевићеваца и обреновићеваца, радикала и демократа, партизана и четника, комуниста и антикомуниста, стамболићеваца и милошевићеваца, ових потоњих и досоваца, еврофила и еврофоба, вестерниста и источњака, и тако у недоглед. Може ли се замислити да они, тако љутито похрвани, деле исте националне и државне циљеве?! Пре би се могло рећи да оличавају загрижене и непомирљиве такмаце око примата у нацији и држави. Када је бивало историјски „густо“ када је враг односио шалу, разлике су се или стишавале или појачавале, до супротности које су исходиле у непријатељству и осветништву.

Од када Србија нема национални програм?

Србија нема класични национални програм од стварања прве Југославије 1918. године. Последње велико државно и национално прегнуће било је оно изложено у „Ратним циљевима Србије 1914.“ Од тада је душом и телом Србије владао болесни дуг

Југославије. Током трајања чак три Југославије српски национални програм је немушто дублирао југословенски интернационални програм. У том периоду Србија се непрекидно одрицала властитих националних интереса зарад одржања вишенационалне заједнице која је на крају трагично пропала. Штавише, и када су сви Јужни Словени, на темељу сопствених националних програма створили једнонационалне државе, Србија је још, у последњем еху, инсистирала на Србији као Југославији. Та остављеност Србије за сам конач распада југословенске државе, уз окупацију и понижавајућу ампутацију Космета, нагнала је чак и оне имуне на националне осећаје, да се позабаве проблемом српских интереса. Кап која је прелила чашу дводеценијског мучења Србије, потекла је из кухиње Европске уније, која масним мамцем евроинтеграција, покушава да примамом и улови Србију. Из Брисела поручују да нам је од суверености и територијалног интегритета прече кандидатско чекање у промајној чекаоници за улазак у ЕУ. Као што то често бива, на ту бајколику кабинетску причу је одушевљено налегла једна од српских страна. Дакле, опет подела на нас и њих, за ово, а против онога. Странчарење и страначке поделе, а таман се помислило: Гле, ето ретког и узорног достигнућа националне слоге. Срби су се око Космета гложили и напокон сложили. Морам да признам да ми је то одмах личило на национални консензус. Али, преварио сам се, насео сам попут многих на слаткоречје демагога. Гротескне партијске и лидерске поделе нису превладане.

Шта треба да се уради да би Србија добила национални програм?

Нација треба да се нађе у таквим историјским околностима у којима је национални програм неопходност. Управо у овом часу наступиле су околности морално неподношљиве изнудице. Да би се достигао погодан миље за остварење националног програма потребан је широки национални компромис и консензус. Стари непријатељи су скоро изумрли, али како помирити тазе свађалице? Како усагласити опречне ставове око ЕУ и КиМ? Да ли је то уопште могуће? Мислим да јесте и то брзим стварањем оне коалиционе владе која ће да поштује редослед националних и државних приоритета. У дугачком српском троскоку одраз је демократија: први додир земље јесте Косово, а у доскоку следи Европа. Наша држава изнад свега мора да заштити национални и државни суверенитет, што значи, кад-тад да поврати покрајину Косово и Метохију у државни састав Републике Србије. Улазак у ЕУ треба схватити реалистично, у годиоовски средњорочном, најмање десетогодишњем распону чекања. Спољна политика Србије трбало би да уважи настале геополитичке и геоекономске промене у Европи и свету, заузме став активне војне неутралности. Односе са Русијом и земљама Шангајског споразума треба још више побољшати. Српска привреда трбало би да оживи и оснажи земљу, не би ли она у догледно време превазишла клијентистички положај изнутра према осиленим тајкунима, а споља према безочним мултинационалним корпорацијама. Ваљало би поправити медијску слику и растерати прековезне и безвезне спин-докторе, „експерте”, шибицаре, душебрижнике глобализма, мисионаре глобалног управљања и преплаћене сејаче магле из не(владиних) дружина. Треба да се спречи одлив младих и надарених људи у иностранство.

Аутор је главни уредник часописа „Национални интерес”